

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA PLZEŇ
FILOZOFICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ARTHUR SCHOPENHAUERA A JEHO „METAFYZIKA
LÁSKY“**

Michaela Kotlanová

Plzeň 2011

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

Arthur Schopenhauer a jeho „Metafyzika lásky“

Michaela Kotlanová

Vedoucí práce:

Mgr. Eduard Neupauer, Ph.D.

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Prohlášení:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury

Úvod	.....	5
1	Život a dílo Arthura Schopenhauera.....	7
	<i>1.1 Pesimismus ve filozofii Arthura Schopenhauera.....</i>	<i>12</i>
2	Člověk a vůle k životu a svět jako představa	15
3	Láska	17
	<i>3.1 Láska jako problém .....</i>	<i>19</i>
	<i>3.2 Protiklady se přitahují.....</i>	<i>20</i>
	<i>3.3 Věk.....</i>	<i>21</i>
	<i>3.4 Tělo.....</i>	<i>21</i>
	<i>3.5 Kritéria žen.....</i>	<i>22</i>
	<i>3.6 Psychika .....</i>	<i>23</i>
	<i>3.7 Chemie.....</i>	<i>23</i>
4	Vztahy mezi lidmi.....	25
	<i>4.1 Co kdo je?.....</i>	<i>25</i>
	<i>4.2 Co kdo má?.....</i>	<i>27</i>
	<i>4.3 Co kdo představuje?.....</i>	<i>28</i>
5	Utrpení a vykoupení.....	30
6	Závěr.....	32
7	Použitá literatura.....	34
8	Resumé	35

Úvod

Arthur Schopenhauer je představitelem německé klasické filosofie. Je řazen mezi pesimisty pro jeho filosofické myšlení.

Tématem bakalářské práce je jeho spis *Metafyzika lásky*. Je součástí díla daleko rozsáhlejšího, které má název „*Svět jako vůle a představa*“. Spis jsem si vybrala z těch mnoha proto, že se týká důležité součásti lidského žití, a to mezilidských vztahů.

Práce je rozdělena do kapitol, které se vztahují k tématům, která mě zaujala. Úvod seznamuje čtenáře s výběrem tématu, cílem práce a metodami práce.

První kapitola je věnována životu a dílu Arthura Schopenhauera. Jsou v ní uvedeny některé další zajímavosti ze života filozofa.

Ve druhé kapitole je obsaženo téma vůle k životu člověka.

Třetí kapitola se věnuje lásce. Lásce v podstatě pohlavní, která je, dle Schopenhauera motorem lidského života.

Čtvrtá kapitola se věnuje vztahům mezi lidmi, co je ovlivňuje.

Utrpení a vykoupení z něho, podle návodu autora, je obsahem páté kapitoly.

Šestá kapitola obsahuje jakési shrnutí a sedmá celou práci uzavírá.

Kvalita vztahů mezi lidmi je, dle mého názoru, velmi aktuální i v současné době. Autor se však nevěnoval pouze vztahům mezi lidmi obecně, ale orientoval se i na vztahy partnerské a důvodům, které vedou k volbě určitého partnera či partnerky. Volba tématu mé práce souvisí s tím, že tematika lidských a i partnerských vztahů je námětem k mnoha diskuzím ať již na vědecké či laické úrovni. Nakonec jsem i toho názoru, že ani po více než 200 letech po autorově smrti toto téma neztratilo nic ze své důležitosti a zajímavosti. Tím spíše, že vztahy mezi lidmi jsou v současné době více než neutěšené a námětem na témata k diskuzím, průzkumům a odborným pracím, které se jimi zabývají. Ve své práci se tedy pokusím přiblížit, jak se na vztahy, jejich vznik, vlivy na ně nahlížel ve svém filozofickém učení Arthur Schopenhauer.

Práce je pokusem o analýzu části díla „*Metafyzika lásky*“. Půjde o rozbor filozofie Arthura Schopenhauera v oblasti mezilidských a partnerských vztahů. Práce je rozdělena do kapitol, které se budou věnovat částem díla, které budou analyzovány.

Na základě analýzy díla bude následovat porovnání s názory a postoji odborníků zabývajících se překlady či komentáři Schopenhauerova díla.

1 Život a dílo Arthura Schopenhauera

Arthur Schopenhauer se narodil 22. 2. 1788. Jeho rodným městem bylo polské přístavní město Gdaňsk. Narodil se do rodiny velmi bohatého obchodníka Heinricha Floris, jehož manželkou byla nepříliš známá spisovatelka Johanna. Oba rodiče pocházeli z velmi bohatých německých aristokratických rodin. Otec rozhodl, že syn se bude v dospělém věku věnovat obchodní činnosti stejně jako on sám, a proto i jméno právě narozeného syna bylo touto volbou ovlivněno. Jednoduše vyslovitelné v nejužívanějších jazycích - Arthur. Za zmínku stojí informace, že matka udržovala styky s básníkem J. W. Goethem a svého syna učila lásce k umění a literatuře. Co se týče osobnosti J. W. Goetha, pojal v pozdější době Johannu Schopenhauerovou za svou manželku a měl velký vliv na samotného Arthura.

Za určitých historicky-politických podmínek (Gdaňsk připadl Rusku) se otec Schopenhauer rozhodl k přestěhování rodiny do německého Hamburku. Když bylo Arthurovi devět let, narodila se jeho mladší sestra Adele. V té době je poslán k obchodnímu příteli svého otce do Francie, kde prožívá, dle pramenů, dva krásné roky. Učí se jazyku a získává přátelství s rodinou otcova francouzského přítele Grégoire de Blésimaire. Po dvouletém pobytu ve Francii se vrací k rodině. Následuje studium na obchodní škole, která mu již při narození byla předurčena. Nicméně požadavky této školy nejsou na takové úrovni, aby mladého Artura zaujala. Jeho nadání je převyšuje a zájem se obrací ke studiu na gymnáziu. Otec s humanitním studiem nesouhlasil. Dělal vše proto, aby syna od studií odradil. Nabídl mu cestování po zahraničí s rodinou s podmínkou, že po návratu se bude věnovat obchodu. Arthur tento návrh přijal a rodina tak přesně podle plánu učinila. Procestovala téměř celou Evropu – Itálie, Švýcarsko, Francie, Anglie atd.

Mladý Schopenhauer tedy v roce 1805, po ukončení evropských cest se svou rodinou, nastupuje do obchodního učení, aby svému slibu dostál.

Téhož roku však jeho otec tragicky zahynul pádem do kanálu. Není jasné, zda šlo o nešťastnou náhodu či o sebevraždu. Některé prameny tuto nejasnost uvádějí. Pro zajímavost můžeme uvést, že trpěl hypochondrií, depresemi a nedoslýchavostí. Obchod byl rozpuštěn a matka se sestrou se odstěhovaly do Výmaru. Výmar byl v té době považován za centrum německé literatury a Johanna Schopenhauerová se tam věnovala své literární tvorbě. Arthur zůstal v Hamburku sám.

Je třeba poznamenat, že Arthur byl velmi jazykově nadaný a díky zahraničním cestám s rodinou ovládal několik cizích jazyků. Velmi dobře ovládal francouzštinu a angličtinu. Avšak také latinu, řečtinu, španělštinu, ve kterých se nadále zdokonaloval a vzdělával jak během studií ta i samostudiem po celý svůj život.

Rok 1807 a Karl Ludwig Fernow (umělecký literát) přivedli Schopenhauera ke studiu gymnázia v Göttingenu. Rozpor s matkou, setkání s umělcem Fernowem a také vyplacené dědictví po otci byly směrovkami právě ke studiu na gymnáziu. Po absolutoriu následovalo studium medicíny. Sám odůvodňoval toto studium tím, že „*nechce filozofovat o svém těle, když ho nezná*“. Kromě lékařských a anatomických přednášek absolvoval i přednášky z fyziky, chemie a matematiky, prohluboval si jazykové znalosti a věnoval se i studiu historie. Během studia se dostal prostřednictvím G. E. Schulze k dílům Platona a Kanta. Tito dva filozofové se stali pro Schopenhauera v jeho dalším životě filozofa stěžejními autoritami a vychází z jejich filozofických názorů a učení.

V roce 1812 začal studovat na univerzitě v Berlíně filozofii. Navštěvoval zde přednášky Fichteho a Schleiermachera. V souvislosti s dějinnými událostmi (Napoleonské války) z Berlína odešel a promoval na univerzitě v Jeně. Díky své dizertační práci se seznamuje s J. W. Goethem, který svého času udržoval kontakty se Schopenhauerovou matkou, jak již bylo uvedeno. Právě v této době došlo k vážné rozepři mezi Arthurem a jeho matkou a toto setkání bylo pro ně posledním.

V roce 1819 se mu v Drážďanech narodilo nemanželské dítě, které však ještě téhož roku umírá. V roce 1821 započal jeho vztah s operní pěvkyní Caroline Richterovou a jejich vztah trval několik let. Nicméně jakási nedůvěra v ženy ho odradila od manželských plánů. Ve svých třiačtyřiceti letech projevil zájem o velmi mladičkou, tehdy sedmnáctiletou, Floru Weissovou, která ho však odmítla. O dalších dětech či jakémkoli manželství se žádné dostupné prameny nezmiňují.

Po krachu drážďanské banky, kdy přišel o své úspory, se snaží o zajištění vlastní budoucnosti. Vrátil se zpět do Německa ze svých cest a nastoupil jako soukromý docent na berlínskou univerzitu. Na této univerzitě v té době působil G. W. F. Hegel, který zde byl velmi uznávaným a vlivným filozofem. Tito dva významní filozofové se seznámili, nicméně Schopenhauer se cítil Hegelem ponižovaný a zesměšňovaný. Nebyl schopný se na univerzitní půdě prosadit, na jeho přednášky docházelo jen velmi málo studentů.

Stáhl se tedy raději do soukromí a cestoval. Na svých cestách však byl pronásledován různými nemocemi a nakonec ohluchl na jedno ucho. Usadil se v Berlíně přesto, že toto město nesnášel. V době, kdy v Berlíně propukla cholera, přestěhoval se do Frankfurtu nad Mohanem. Své obydlí tam sdílel se svými dvěma psy – pudly Atmou (indický výraz pro duši) a Butzem a stýkal se pouze s hrstkou zbylých přátel, kteří jej navštěvovali.

Pro zajímavost můžeme podotknout, že v této epidemii cholery se nakazil i Hegel a této zákeřné nemoci podlehl.

Roku 1838 zemřela matka Schopenhauerová, která Arthura vydělila ve prospěch dcery Adele. Ta však svého o devět let staršího bratra nepřezila a zemřela v roce 1849, krátce po setkání s ním.

V den Schopenhauerových narozenin 22. 2. roku 1858 mu bylo nabídnuto členství v Královské akademii v Berlíně. Členství v této akademii však odmítl.

21. 9. 1860 Arthur Schopenhauer zemřel.

Sám obdivovatel slavného filozofa, spisovatel Thomas Mann, napsal o jeho osudu toliko, že díky jedovatým útokům proti svým kolegům, byl jeho život osamělý a nešťastný a stal se z něho zahořklý muž.¹

Dílo Arthura Schopenhauera je velmi rozsáhlé. Již jeho dizertační práce, kterou napsal ve svých 25 letech, vyvolala velký ohlas a jedním z jejích prvních čtenářů byl J. W. Goethe. Práce nesla název „*O čtverém kořeni věty o dostatečném důvodu*“. Toto dílo je považováno za základ celého filozofického myšlení A. Schopenhauera.

Jen tři roky po vzniku dizertační práce, v roce 1816, spatřuje v tisku světlo světa dílo „*O vidění a barvách*“. Je součástí díla „*Svět jako vůle a představa*“. Filozof očekával nadšení veřejnosti, avšak dílo bylo přijato rozpačitě a kritizováno. Dokonce i Goethe, obdivovatel jeho dizertace, zaujal k tomuto dílu zdrženlivý postoj. Tyto postoje vyvolaly zřejmě pesimismus a pochmurnost spisu.

---

¹ MANN, Thomas. *Schopenhauer*, Votobia, 1993, str. 174

V životopisné stati je zmíněno, že po zhoršení zdravotního stavu a poslední epidemii cholery v Berlíně, se Schopenhauer přestěhoval do Frankfurtu nad Mohanem. Toto období bylo, co se týče tvořivé aktivity, nejneproduktivnější. Rok 1836 přinesl v tisku „*O vůli a přírodě*“. Po smrti jeho matky (1838) napsal „*O svobodě lidské vůle*“. Toto dílo bylo oceněno rok po jeho vzniku královskou norskou společností věd. Následuje spis „*O základu mravnosti*“. Tyto dva spisy později vychází společně pod titulem „*Dva základní problémy etiky*“.

V roce 1844 dokončuje druhý díl spisu „*Svět jako vůle a představa*“ a následuje druhé vydání jeho dizertační práce. Po smrti sestry (1849) dokončuje a vydává soubor „*Parerga a paralipomena*“, který obsahuje menší díla podstatně populárnější. Z těch důležitějších můžeme uvést např. „*Aforismy k životní moudrosti*“.

Slavný filozof dokázal být také sarkastický. Sarkasmus se nejvíce odrážel v díle „*O univerzitní filozofii*“. Kritizuje již zmíněné filozofické současníky, především Fichteho, Schellinga a Hegela.

Jak již bylo řečeno, Arthur Schopenhauer patří mezi představitele německé klasické filozofie. Přes kritiku svých současníků – Kanta, Schellinga, Fichteho i Hegela, pracoval s jejich filozofickými myšlenkami. Velmi otevřeně se hlásil ke Kantově transcendentální teorii poznání. Avšak jeho etiku naprosto odmítá. Co se týče Schellinga a Fichteho, těmi se nechal ve svém díle inspirovat. Hegel zůstal naprosto mimo jeho zájem. V současnosti můžeme Schopenhauerovu filozofii považovat za základ současného myšlení.

Schopenhauer byl ovlivněn filozofií Platóna a Kanta. Ve zkratce by se dalo říci, že „převzal ‘ideje’ a ‘věc’ o sobě“². Ve svém učení pak definuje „věc o sobě“ jako vůli, která přesahuje vše. Chtěla být, žít, objektivovat se. Zároveň byla definována jako představa.

Na základě vysvětlení toho, že vůle je obsluhována intelektem a „odhaluje lidské sklony a schopnosti něco co si namlouvat, předstírat si, že vůle dostává pokyny i své obsahy od intelektu, ačkoliv je tomu naopak.“³

---

² MANN, Thomas. *Schopenhauer*. Votobia, 1993, str. 13

³ Tamtéž, str. 15

„Intelekt je tu jen proto – nepočítáme-li jeho povinnost osvětlovat trochu nejbližší okolí vůle a pomáhat jí v boji o život, pokud tento dosáhl vyšších stupňů – aby dotazoval to, co hoví vůli, aby ji ospravedlňoval, aby jí opatroval „morální“ důvody, krátce, aby realizoval naše pudy.“⁴

Tato slova zní velmi pesimisticky. „... každá příručka nás poučuje o tom, že Arthur Schopenhauer je předně filosofem vůle a za druhé filosofem pesimismu“.⁵

Filozof inklinoval k buddhismu a védskému učení, jehož životní styl v negaci lidských tužeb preferoval. Studoval sanskrtskou literaturu, o které říkal, že je *„nejlepším darem našeho století“*. Sám se nazýval buddhistou.

Jeho tvorba, myšlení, názory a dílo ovlivňovala další světové osobnosti. Avšak spíše než v oboru filozofie to bylo umění, obzvláště hudba a literatura a z věd psychologie. Je také považován za odraz k vývojové teorii a moderní evoluční psychologii. Můžeme si zde pro ilustraci připomenout některá jména, jejichž tvorbu či dílo Schopenhauer ovlivnil - Fridrich Nietzsche, Richard Wagner, Ludwig Wittgenstein a Sigmund Freud, Gustav Mahler, Richard Strauss, Charles Darwin, C. G. Jung, Lev N. Tolstoj, Thomas Mann a řada dalších.

Pokud jsme se zmínili o osobě J. W. Goetha, ať již v souvislosti se Schopenhauerem či jeho matkou, Thomas Mann právě Schopenhauera staví mezi Goetha a Nietzscheho. Podle jeho názoru *„tvoří přechod mezi oběma: „modernější, trpnější, nesnadnější než Goethe, avšak mnohem „klasičtější, robustnější a zdravější než Nietzsche.“⁶*

Schopenhauer byl díky své filozofii také velmi dotčen právy zvířat. Byl toho názoru, že nejen lidé, ale i zvířata jsou projevy vůle. Zvířata stejně jako lidé dokáží rozeznat sebe a každé jiné. Říkal, že dobrý člověk by měl soucítit se zvířaty, kteří jsou spolutrpitele v lidských životech. Protestoval proti užívání zájmena „to“ ve vztahu ke zvířatům, jež takto byla považována za neživá. Z tohoto pohledu také pramenila kritika Spinozy, který považoval zvířata jen jako prostředky pro uspokojení lidí. Schvaloval založení společnosti pro prevenci krutosti

---

⁴ MANN, Thomas. *Schopenhauer*, Votobia, 1993, str. 16

⁵ Tamtéž

⁶ Tamtéž, str. 35

ke zvířatům v Londýně, která vznikla v roce 1814. Tvrdil, že „*můžeme s jistotou tvrdit: kdo je vůči zvířeti krutý, nemůže být dobrým člověkem*“.⁷

Zaobíral se etikou, politikou, psychologií, dědičností a eugenikou, vztahy mezi lidmi. Viditelně to byl muž mnoha zájmů. Dnes je považován za velkého světového filozofa. Představitele německé klasické filozofie, řazen mezi iracionalisty a označován pesimistou.

Považuji za vhodné poznamenat, že dílo Arthura Schopenhauera je podáno čtenáři velmi čtivou a srozumitelnou formou. To dělá jeho filozofické dílo přitažlivější pro širokou čtenářskou obec.

1.1 Pesimismus ve filozofii Arthura Schopenhauera

Co vedlo slavného filozofa k pesimistickým názorům na svět? Co ovlivnilo jeho filozofické myšlení směrem k pesimismu? Možné důvody si nyní přiblížíme.

Z různých zdrojů již víme, že nejkrásnějším obdobím v životě Schopenhauera byl pobyt ve Francii v útlém dětství. Co však bylo důvodem jeho cesty bez rodičů a v době, kdy se narodila jeho sestra? Byly to „*záchvaty neurčitěho strachu, obavy před určitým nebezpečím a úzkostně podezřivé představy, kterými měl po celý život trpět*“.⁸ Avšak pobyt ve Francii Arthurovi evidentně prospěl. Zdokonalil se v jazyce a navíc se přiučil francouzským způsobům, které udělaly radost otci.

Následovalo studium v Anglii, kdy si mladý Arthur právě pro Anglii v její „*bigotnosti přál, aby přec pravda se svou pochodní prostoupila neproniknutelnou temnotu v Anglii*“.⁹ Přes to, že se dokázal vpravit do odlehčeného života anglické společnosti, nepříjemné poznatky a zkušenosti se mu nesmazatelně zapsaly do paměti a také do jeho poznámek.

---

⁷ ABENDROTH, Walter. *Schopenhauer*. Votobia. 1995, str. 99

⁸ Tamtéž, str. 12

⁹ Tamtéž, str. 14

Svého otce ctil a vážil si ho za to, že mu umožnil vzdělávat se a rozvíjet své nadání a talent a také byl tím člověkem, který vzorně zabezpečoval rodinu. Jeho ztrátu nesl velmi těžce a přes to, že by mu smrt jeho otce přinesla možnost úniku ze studií, kterým se věnovat nechtěl, ještě nějaký čas zůstal v obchodním učení. Ve svých vzpomínkách a poznámkách vyjádřil vděčnost svému otci za to, že mu umožnil svou prací materiální zabezpečení a poskytnou tím nezávislost. Šlo příjmy z dědictví a majetků v okolí Gdaňska, které umožnily filozofovi další studia. Především medicínu a poté také filozofii.

Rodiče Arthura Schopenhauera se nebrali z lásky, ale jejich sňatek byl výhodným obchodním či materiálním spojením. On sám vzpomínal na to, jak se jeho matka, navzdory otcově nemoci pouze bavila na svých večírcích. A tento projev nazval „*to je ženská láska*“.¹⁰ S matkou Arthur příliš dobře nevycházel a vztahy se ještě zhoršily poté, co ho zanechala samotného, coby 17ti letého mladíka, v Hamburku v učení senátora Jenische a s dcerou se odstěhovala do Výmaru. Jak se asi takový mladý muž ve věku mezi dětstvím a dospělostí cítil sám? To by byla zřejmě otázka pro obor psychologie. Avšak je jasné, že mladý Arthur velmi citově strádal. Přes bolestivost osobních zážitků zřejmě bylo toto období přínosem díky setkávání s osobnostmi, která ovlivnila jeho nazírání na svět díky přírodě a umění. Tou osobou byl Heinrich Wackenroder. Společenský život matky vyvolal v mladíkovi touhu seberealizace a požádal ji o svolení, aby mohl studovat dle svých zájmů. A v tento moment svou roli sehrál v životě Schopenhauera Ludwig Fernow, který se za něho přimluvil. Gotha byla pouze přestupní studijní stanicí díky posměšné básni vůči jednomu z profesorů a následně odešel do Výmaru. Nicméně matka nebyla z jeho přítomnosti nadšena a svého syna ve své blízkosti nechtěla mít z důvodů jeho neustálého diskutování s jejími přáteli a škarohlídskému náhledu na svět. Vlastní matka ho nechápala, dala mu jasně najevo, že jeho přítomnost ve Výmaru je nežádoucí. Toto byl naprosto nechápavý a i velmi krutý postoj matky. Nepoznala, že mladík vnímal ve svém okolí lidské utrpení, které nedokázal změnit. Setkání s místy francouzské revoluce, galejníky v Toulonu v něm již ve velmi mladém věku vzbuzoval zájem o přemýšlení o životě, přičemž tato otázka byla stěžejní v jeho filozofickém životě. Ale jeho vlastní matka nepoznala, jak je soucitně založený, a navíc ani necítila soucit s lidským utrpením. A také ji ani nenapadlo, zda povahové rysy jejího syna nemohou mít jinou příčinu, než „špatnou náladu“, např. dědičné povahové

---

¹⁰ ABENDROTH, Walter. *Schopenhauer*. Votobia. 1995, str. 12

rysy.¹¹ V tomto období se také dostává ke svatým indickým knihám, které byly „potěchou jeho života a bude jí i při jeho umírání“.¹² A právě studium indické filozofie, ke kterému ho přivedl Fridrich Majer, utvrdilo Schopenhauera v jeho pesimistickém náhledu na svět.¹³

Přes jeho mladistvý věk a urputnost ve studiu nebyl ušetřen ani citovému vzplanutí vůči herečce Karoline Jagemannové. Svědectvím o této jeho životní epizodě je báseň, kterou této ženě složil. Byl do ní zamilován, nicméně jeho láska zůstala neopětována. Karoline byla o deset let starší a byla manželkou vévody Karla Augusta.¹⁴

Právě v této době byl Arthurovi vyplacen podíl z dědictví po otci a přiznána roční renta a následovala studia medicíny na univerzitě v Göttingenu. Za rok na to začal studovat v Berlíně, avšak válečné nepokoje ho zavedly zpět do Výmaru ke své rodině. V té době měla jeho matka poměr se spisovatelem Friedrichem von Gerstenbergkem. Arthur jejich vztah neschvaloval a dům s matkou a sestrou nesdílel. Také vyšlo najevo, že sestra Adele není v tomto vztahu nestranná, o čemž svědčí nalezené deníky. Toto období bylo posledním, kdy se stýkal s matkou, kterou již do její smrti neviděl.¹⁵

Tyto životní momenty, které provázely filozofa po jeho mladý věk, byly zřejmě určující pro jeho pesimistickou filozofii. Následovaly momenty nepochopení jeho „filantropického sarkasmu“ a vysokých požadavků na přiblížení se jeho osobě.¹⁶ Již uvedená ztráta financí, neprosazení se na akademické půdě, neuznání jeho díla, taktéž nevedly Schopenhauera k optimističtějšímu náhledu na svět. Naopak spíše vyvolávaly obavy z nemoci a velmi pečlivému výběru okruhu lidí, se kterým se stýkal.

---

¹¹ ABENDROTH, Walter. *Schopenhauer*. Votobia. 1995, str. 18 - 20

¹² Tamtéž, str. 19

¹³ Tamtéž, str. 24

¹⁴ Tamtéž, str. 19

¹⁵ Tamtéž, str. 21

¹⁶ Tamtéž, str. 26

2 Člověk a vůle k životu a svět jako představa

V úvodu byla definována vůle jako taková z pohledu Arthura Schopenhauera. Nyní si přiblížíme jeho náhled na vůli k životu. Říká, že vůle k životu se kaje za rozkoše života. I ty nejmenší části světa jsou produktem a výrazem vůle v čase a prostoru. A zároveň je také představou. Ta, se všemi funkcemi lidského organismu, má vůli sloužit.¹⁷

Na rozdíl od ostatního živého světa, člověk byl obdarován darem myšlení a řeči. Odborníci tvrdí, že člověk je nejhůře vybaveným tvorem pro život na zemi.

Zvířata jsou oproti člověku vybavena silnými pudy. Dokáží vycítit nebezpečí, změnu počasí a jiné pochody v přírodě pouze svými instinkty. Člověk tyto instinkty má potlačené a rozum mu velí k rozhodování. Rozhodovací proces často prodlužuje čas mezi „akcí a reakcí“ na určitou situaci. Člověk totiž jedná na základě toho, jaký důsledek a dopad na něj bude mít jeho rozhodnutí. Výsledky často ovlivňují rozhodnutí, jak se člověk v té které situaci zachová. A co je také nutno připomenout je to, že si člověk uvědomuje čas.

Nicméně, vůle k životu je společná jak zvířatům, tak lidem. Všichni mají v sobě vrozený pud sebezáchovy a v případě nebezpečí se snaží bránit či utéct.

Vůle k životu však nepředstavuje pouze pud sebezáchovy, ale i pud zachování druhu. A ani člověku se tento pud nevyhnul. U zvířat je jaksí reprodukční proces zařízen přírodou a člověk nad ním nepřemýšlí. Avšak má jistě také svá pravidla. Přežívají jen nejsilnější jedinci pro zdravou a silnou budoucí generaci.

U lidí vše probíhá sice stejně, avšak lidé o touze pro zachování lidského rodu mluví jako o lásce. Také zde vše zařídila příroda, podle názoru autora spisu *„Metafyzika lásky“*, avšak lidé mají tendenci tuto teorii popírat. Alespoň jsem sama toho názoru. Za tímto aktem opravdu lidé vidí všemocnou lásku.

„Přítakání vůli k životu je žádným poznáním narušené, neustávající chtění samo, tak jak vyplňuje všeobecný lidský život. Ježto lidské tělo je objektivitou vůle, ... je i jeho chtění.... Proto

---

¹⁷ MANN, Thomas. *Schopenhauer*, Votobia, 1993, str. 15

můžeme místo přitakání k vůli říci přitakání k tělu.“ Tímto měl autor na mysli, že tématem rozmanitých volných aktů je uspokojování potřeb neodlučitelných od trvání zdravého těla.¹⁸

Již byl zmíněn rozdíl mezi zvířetem a člověkem. Především jde o rozdíl ve směru uvědomování si rozumem důsledků všech svých rozhodnutí a činů. „*Svět je má představa.*“ Nestačí jen vědět, že člověk má představy, které odráží zákony, jejich výrazem je autorova věta o dostatečném důvodu. Jeho dělení na čtyři větve hovoří o důvodu dění – platný pro objekty vnějšího světa, poznání – pro myšlení, resp. Souzení, bytí – časové a prostorové vztahy v matematice a jednání = zákon motivace platný pro okruh lidských činů.¹⁹

Čím je člověk inteligentnější, tím jsou jeho otázky související s lidským bytím a životem složitější a hůře zodpověditelné. Čím je tedy tento svět, ve kterém žijeme? Jsou to jen představy, kterým dal člověk obraz a jméno nebo je něčím jiným? Něčím více? Pak je zde oprávněný dotaz, čím je? Hledání odpovědí na tyto otázky byla cesta mnoha filozofů.²⁰

Pokud tedy Schopenhauer hovoří o světě jako představě, lze pak i lásku možno považovat za představu, na kterou se vztahuje zákon o dostatečném důvodu? Pro pochopení smyslu představ se ptáme, zda nás jen jako představa nemíjí.²¹

A pak zde ještě jsou možnosti vyjádření našich idejí a představ. Nejlepším prostředkem, jak zobrazit ideje a představy je umění. Především o hudbě říká, že mezi hudbou a přírodou je jasný paralelismus.²² „*Čtyři hlasy veškeré harmonie ... odpovídají čtyřem stupňům v řadě bytosti...*“. Hudba však není oním prostředkem znázornění idejí, nýbrž „*působí přímo na vůli, tj. na city, vášně a afekty tím, že je rychle zvyšuje nebo přeladuje*“. Představy a ideje spíše dokáží zobrazit umělecké obory jako básnictví, sochařství, malířství aj. Již jsme zmínili jméno Richarda Wagnera, který byl Schopenhauerem ovlivněn a jeho hudební díla jsou velmi poutavá.

---

¹⁸ SHOPENHAUER, Arthur. *Génius. Umění. Láska. Světec.* Votobia, 1994, str. 75

¹⁹ Tamtéž, str. 3

²⁰ Tamtéž, str.4

²¹ Tamtéž

²² SHOPENHAUER, Arthur. *Metafysika lásky a hudby.* Votobia, 1995, str. 83

3 Láska

„Vy moudří, vysoce a hluboce učení.

Vy, kteří přemýšlíte, víte, jak, kdy

A kde se všechno páruje?

Proč se miluje a líbá?

Vy velcí mudrci, řekněte!

Vydumejte, co se mi tu stalo,

Kde, jak kdy a proč? „²³

Toto jsou úvodní verše části Schopenhauerova díla *Metafyzika lásky*. Položil si někdy někdo takové otázky? Byly vůbec někdy někým zodpovězeny?

Schopenhauer tvrdí, že nikdo takový se ještě nenašel. Že ve svém bádání v otázkách lásky neměl na koho navázat. Můžeme tedy říci, že byl prvním filozofem, který se tímto tématem začal zabírat.

Pokud budeme hledat zamyšlení nad tím, kde se láska v lidském životě bere, zjišťuji, že odpověď se hledá velmi těžko. Lidé, podle mého názoru, berou lásku jako něco samozřejmého, automatického, co provází lidský život odnepaměti. Zřejmě toto je důvod, proč nikdo nebádal po jejím původu.

Je však důležité se zamyslet nad tím, o jaké lásce se mluví. Můžeme zmínit lásku mateřskou, ke své vlasti, k bližnímu svému, k umění a tak bychom mohli pokračovat dále. Lásku lze rozlišit na mnoho druhů. Nyní máme na mysli partnerskou lásku. Byť Schopenhauer zmínil ve svém díle antickou lásku k chlapcům u zmínky o Aristotelovi, přece jen se zaměřil ve svém bádání na lásku mezi mužem a ženou.

Arthur Schopenhauer říká, že „...všechna zamilovanost, at' se tváří jakkoli étericky, má kořeny jedině v pohlavním pudu“.²⁴ Dokonce ji staví na roveň pudu k životu. Lásku viní z toho, že zasahuje do každodenního života nejen obyčejných lidí, ale také hlav států a politických představitelů. Vybírá své oběti v podobě života, zdraví, majetků, vztahů a štěstí.²⁵

---

²³ SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika pohlavní lásky*. Elektronická podoba, str. 389

²⁴ Tamtéž, str. 391

²⁵ Tamtéž, str. 389

Proč tedy všichni lidé tolik touží po lásce? Jak je tedy možné, když Aristoteles nabádá k vyhýbání se četným zlům a nesoustředění se na pozitivity a příjemnosti, tak stále po lásce toužíme?²⁶ Láska přece přináší tolik bolesti a trápení. Vznikla na téma láska mnohá slavná a i méně slavná díla z per básníků či dramatiků a spisovatelů. Často velmi tragická. Můžeme zde připomenout Shakespeara s jeho nešťastnými Romeem a Julií, které jejich nevhodná láska přivedla do náruče smrti. Co tedy žene lidi k lásce? Podle autora jde jen „*pouze o to, aby každý Jeník dostal svou Mařenku*“.²⁷ Jistě můžeme uznat autorovu schopnost popsat lásku velmi vtipně a odlehčeně. Nicméně následuje vysvětlení, že právě opak je pravdou tohoto odlehčeného výroku. Právě volba „Jeníků a Mařenek“ mezi lidmi „rozhoduje složení příští generace“.²⁸

Co si pod tím máme představit? Podle názoru Artura Schopenhauera je vše dílem přírody, která si s člověkem pohrává. S jeho vědomím a podvědomím. Zařídila to tak, aby se člověk choval podle potřeby přírody. Cituji: „*Co o sobě v individuálním vědomí dává vědět jako pohlavní pud vůbec a bez zaměření na určité individuum druhého pohlaví, to je samo o sobě a mimo jev vůle k životu vůbec. Co se však ve vědomí projevuje jako pohlavní pud zaměřený na určité individuum, to je samo o sobě vůle žít jako přesně určené individuum*“.²⁹ Ale aby to nevypadalo tak jednoduše, tak tento pud dokáže sám sebe maskovat objektivním obdivem, aby oklamal vědomí.²⁹ Schopenhauer tvrdí, že pod slovem „láska“ či „zamilovanost“ jde stejně především o pocit „vlastnit“ a tím o fyzický požitek. Pak odkazuje na vynucená či dohodnutá manželství, ve kterých zpočátku zamilovanost nesehrála žádnou významnější roli. Manželé se tak později spokojili pouze s fyzickým požitekem. Jediným, a to nejdůležitějším, důvodem spárování dvou lidí je vznik nového života, nového člověka. To je vůle po životě. Jisté je, že zamilovaný člověk se ohradí proti těmto výrokům. Není se co divit. Avšak často se zamilovaní lidé stanou manžely a založí rodinu. To znamená, že zplodí třetího jedince.³⁰ Třetí jedinec je autorem považován za velmi dobrý důvod toho, že lidé touhu po pohlavním spojení dávají do souvislosti s city a „nadsmyslovými bublinami“.³¹

---

²⁶ SCHOPENHAUER, Arthur; Životní moudrost, Vydavatelství a nakladatelství NN, Praha, 1992

²⁷ SCHOPENHAUER, Arthur. Metafyzika pohlavní lásky. Elektronická podoba, str. 392

²⁸ Tamtéž, str. 392

²⁹ Tamtéž, str. 393

³⁰ Tamtéž

³¹ Tamtéž

Je možné, že tyto teorie jsou pravdivé? Uvěříme jim? Na internetové stránce, která obsahuje výtah ze spisu *Metafyzika lásky*, je komentář od jakéhosi čtenáře: „Běda nám, zamilovaným!“

Schopenhauer mluví o lásce jako o iluzi, která je nápomocná k zachování rodu, druhu člověčího. Na druhém vždy milujeme to, co nám chybí. A zde se projevuje fakt, že každý jednotlivec či jev je střídáním látky v téže formě. Tudíž jako na dlani zde máme přechod od optimismu k pesimismu.

3.1 Láska jako problém

Kdy se můžeme podívat na lásku jako na problém? Láska zřejmě nebude problémem pro člověka, který miluje a cítí se milován svým protějškem.

Podívejme se na názor Schopenhauera v jeho spise. Muž je od přírody pověřen rozséváním svého semene. Muž má schopnost zplodit během roku neomezený počet dětí, pokud má k dispozici dostatečný počet žen. To je holý fakt, který nesnese oponenci. Vnímá lásku tak, že jakmile svou žádost po ženě uspokojí, ohlíží se po jiné ženě, touze. Každá jiná žena se mu zdá vábivější a žádostivější než ta, kterou již má. U ženy je tomu jinak. Pokud pomíneme mnohočetná těhotenství, porodí žena ročně pouze jedno dítě.

U ženy se zamilovaností láska sílí. Souvisí to právě se zachováním druhu tak, jak si to příroda určila. Pro ženu vzrůstá potřeba si pro svou budoucí rodinu udržet živitele a ochránce.³² A jak zde můžeme vidět jakýkoliv problém? Touha po jiném objektu „lásky“ – tedy pohlavnímu pudu – často vede k tomu, že se změnou partnerky či milostným pletkám, muž může ztratit postavení, majetek, štěstí. Nakonec zjistí, že nemanželské pletky byly jen touhou po ukojení a přijde jakési rozčarování a zjištění, že to nebylo nic jiného, než pohlavní pud.³³

Pak zde asi můžeme říci, že nastává „láska jako problém“. Protějšek se cítí ukřivděn, nemilován, je smutný. Změny mu přináší ztráty, více povinností a zajištění rodiny s vynaložením daleko většího úsilí a opět utrpení. Osamocenost, touha po novém partnerovi. To vše přináší opět do života člověka zmíněnou bolest a utrpení.

---

³² SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika pohlavní lásky*. Elektronická podoba Tamtéž, str. 398

³³ Tamtéž, str. 397

A nyní přichází právě prostor pro utrpení, o kterém Schopenhauer také hovoří. Člověk si často neváží toho, co má. Pokud ukojíme jednu bolest, máme pocit slasti a štěstí, on tento sta nazývá pouze jako nepřítomnost bolesti. A pak přichází nová bolest, nové zlo, nová touha.

Navíc po následujících kapitolách se možná přikloníme k názoru, že láska je jen iluze, kterou tak krásně příroda zařídila, aby se postarala o zachování lidského rodu a vzniku toho nejkvalitnějšího potomstva nejen po tělesné stránce, ale i psychické a genetické vybavenosti. Že po svatbě z lásky dojde k vystřízlivění, protože kromě pohlavního pudu nemají dva lidi nic víc společného.

„Jako rozhodný, nejsilnější souhlas s životem se potvrzuje pohlavní pud také tím, že je přirozenému člověku jako zvířeti posledním účelem, nejvyšším cílem jeho života.“³⁴

3.2 Protiklady se přitahují

Výběr partnera z hlediska metafyziky lásky je dán a každý selektuje podvědomě. Často slýcháme, když si lidé o někom povídají „kam dal/a oči, když si vybral/a ji/jeho“. A také je slyšet rčení, že protiklady se přitahují.

*„Kdo řekl, že láska je slepá?
ta jediná vidí dobře:
objevuje krásy,
kde druzí nevidí nic...“*

André Frossard

---

³⁴ MANN, Thomas. *Schopenhauer*, Votobia, 1993, str. 149

Tyto verše mluví za vše. Nyní si řekneme, jak se na výběr partnera díval Arthur Schopenhauer ze svého filozofického hlediska. Avšak je nutné poznamenat, že tato volba je popsána z pohledu muže na ženu.

3.3 Věk

Evidentně je prvním zásadním hlediskem pro výběr, především partnerky, věk. Jak je tomu u mužů, to si povíme později. Kriterium věku je dáno se zřetelem na schopnost početí a doby menstruace. Nicméně intuitivně si muži ženy vybírají ve věku mezi osmnáctým a dvacátým osmým rokem. Čím více se žena tomuto věku vzdaluje, vzdaluje se i schopnosti početí nového života.³⁵

Nepodivíme se nad tím, když muž ve věku kolem 40 let se má stát otcem a matkou jeho dítěte je žena ve věku 25 let. Svým způsobem tu jistá logika z pohledu Schopenhauerovy filozofie je. A v praxi tomu tak opravdu často bývá. Obrácená situace tak často nebývá. Spíše je považována za výjimku. To je jeden z momentů, kdy můžeme dát slavnému filozofovi za pravdu.

3.4 Tělo

Dalšími kritérii je pochopitelně zdraví a zjevné tělesné vady. Pokud jde o akutní nemoci, nepřikládá se jim zásadní význam. Jde především o chronické nemoci a vady zjevné, které mohou přejít na dítě. Často perfektní vzrůst a krása postavy potlačí jiné vady na kráse, které přestanou být aktuální.³⁶

Plné ženské tvary jsou velmi důležité pro muže. Pokud má žena plnější poprsí a hezké a přitažlivé křivky boků jsou nejen reprezentativní, ale jsou instinktivně mužem vnímány jako dostatečné předpoklady pro výživu nejen plodu, ale i novorozeného dítěte.³⁷

---

³⁵ SCHOPENHAUER, Arthur. Metafyzika pohlavní lásky. Elektronická podoba, str. 398

³⁶ Tamtéž, str. 399

³⁷ Tamtéž, str. 399

Na posledním místě je „krása“ obličeje. Podle autora má prioritní důležitost pro muže v pořadí nos, ústa, brada, čelo a oči. Poslední dvě obličejové součásti souvisí s psychickými vlastnostmi, zejména intelektem, které se dědí po matce.³⁸

Schopenhauer, jak víme z jeho životopisu, studoval medicínu. Současné filozofické myšlení ovlivňuje dvěma myšlenkami. „*Za prvé, alespoň vzdáleně předjímá myšlenku subjektivního těla fenomenologické filozofie. Za druhé rozvíjí zajímavou představu lidského těla jako v nejvyšší míře nedostatkového, tudíž potřebného.*“³⁹ Věc se má asi tak, že člověk je sám individuálním subjektem, který se staví ke všemu empirickému jako k cizímu objektu. To, co se mi ukazuje jako objekt mezi objekty, odkrývá se pomocí vnitřní zkušenosti člověka, jež se zaměřuje na jeho jednání, jakožto vlastní objektivovaná vůle. Z toho plyne, že tělo je jevem vůle.⁴⁰

3.5 Kritéria žen

Co se týče výběru mužů ženami, jde o naprosto rozdílnou záležitost. Hraje zde svou základní roli především věk. Vybírají si muže ve věku mezi 30 a 35 lety. Tento věk se stává pro ženu nejvhodnější s ohledem na období, která je nejlepší pro zplodění potomka. Žena v takovém případě raději opomene krásu mladíka, nýbrž jen z hlediska čistě instinktivního. Opět zasahuje matka příroda, která vše zařídila podle potřeb vzniku nového života. Nerozhoduje tedy krása, nýbrž stavba těla a síla, která bývá spojována s odvahou. Tato kombinace zaručuje zdravé a silné potomky. Tento mužský rys vede k tomu, že je ženami často nepodstatná nějaká ta odchylka či vada. Je tomu tak prý proto, že žena je schopna svou bezvadností mírně nedostatky odstranit. A proto se často setkáváme s tím, že krásná žena má po svém boku ošklivého muže.

Možná, že právě z těchto důvodů vzniklo rčení „protiklady se přitahují“. Ale je třeba si k tomu ještě říci, že Schopenhauer měl na mysli to, že muž, i když není zrovna příliš pohledný, musí být mužný. S nemožností by si žena neporadila a ženskostí by ji neodstranila.⁴¹

---

³⁸ SCHOPENHAUER, Arthur. Metafyzika pohlavní lásky. Elektronická podoba, str. 399

³⁹ MAJOR, Ladislav, Filosofický časopis, vydává FÚ AV, Praha, 1998, str. 777

⁴⁰ Tamtéž, str. 778

⁴¹ SCHOPENHAUER, Arthur. Metafyzika pohlavní lásky. Elektronická podoba, str. str. 399

3.6 Psychika

Dalšími důležitými ohledy při výběru partnera jsou psychické vlastnosti. Je více než jasné, že pro ženu jsou důležité vlastnosti děděné po otci. Jsou to především charakterové vlastnosti. Především pevná vůle, rozhodnost a odvaha. Intelekt není důležitý pro vztah mezi lidmi, jde především o touhu zplodit nový život. To vede k takovým vztahům, kdy muž je hrubec, silný a omezený a žena je krásná, něžná a inteligentní. Podle Schopenhauera není manželství intelektuální zábava, ale právě třetí osoba je jeho důvodem.⁴²

I v současné době je tomuto tématu věnována pozornost a jsou prováděny různé průzkumy o vhodných vlastnostech partnera toho kterého člověka.

„Například v dotazníkovém průzkumu časopisu *Evolutionary Psychology* byla prokázána většinová shoda mezi uváděnými vlastnostmi ideálního partnera a vlastnostmi vyplňovatelů, to znamená, že lidé většinou do dotazníku uváděli, že by jejich partneři měli mít podobné vlastnosti. Když byli ale respondenti poté dotázáni ústně, nejčastěji odpovídali, že by chtěli partnery s opačnými vlastnostmi (nejspíše pod vlivem tohoto všeobecně rozšířeného rčení).“

Jsou zde však i další odborné názory. „...pokud mezi partnery není alespoň částečná shoda v charakteru a zájmech, tyto vztahy se po určité době rozpadají.“ Toto je názor na vztahy krátkodobé, které odpovídají současnému stavu. Lidé jsou často osamoceni a zoufale touží po lásce. „Nejvíce dlouhodobých vztahů podle nich (odborníků) tedy bývá mezi partnery s podobnými zájmy a povahovými rysy.“

Nyní se posuneme dále, abychom si ujasnili další kritéria pro výběr partnera ke zplození nového života. Co tedy dalšího ovlivňuje, kteří lidé budou k sobě přitahováni vášní, láskou?

3.7 Chemie

Podle autora spisu má svou roli jakási chemická reakce. „Obě osoby se musejí neutralizovat jako kyselina a zásada na neutrální sůl.“⁴³ Jak tomu máme porozumět? Jde o jednostrannost pohlavnosti, která je u jednoho individua na vyšším stupni než u druhého. Výsledkem je jakási obrana budoucího jedince před hermafroditismem. Proto je třeba u mužů

---

⁴² SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika pohlavní lásky*. Elektronická podoba, str. 400

⁴³ Tamtéž, str. 401

určitá míra mužskosti a proti tomu u žen určitá míra ženskosti. To slouží k tomu, aby se vyrušila jakákoliv možnost budoucí jednostrannost. Stupeň ženskosti či mužskosti nelze určit, je vycítěn pouze instinktem a určuje také stupeň zamilovanosti, tzn. přitažlivosti mezi dvěma lidmi. Schopenhauer říká, že v tomto stadiu dva lidé mluví o harmonii duši, ale pravda je úplně jinde. A tato harmonie se po svatbě mění v náhlou disharmonii a důležitý je opět třetí jedinec.⁴⁴

A zde jsme u vizuálního „protiklady se přitahují“. Tyto „chemické vzorce“ přinášejí lidem do života ty rozdíly, které nás na pohled velmi matou. Čím je muž svalově slabší, hledá svalově silnější ženu. Žena je přirozeně méně vybavená svalovou silou, hledá silnější muže.⁴⁵ A i v praxi, pokud se rozhlédneme kolem sebe, přesně tyto obrazy vidíme. Úplně stejně je to s malými muži a velkými ženami, velkými ženami a malými muži, tupými a jestřábími nosy, blondáky a brunetami či černovláskami. Nicméně ke každému takovému výběru má autor vysvětlení, které se jeví velmi logickým.

Velmi zajímavý je jeho názor na to, že blondatí lidé jsou spíše abnormalitou na světě. Upozorňuje, že praotci lidí v Evropě jsou předkové s tmavou pletí a tmavými vlasy. Blondýni a lidé se světlou pletí pouze vybledli jako skleníkové rostliny.

Je vědecky dokázáno, že zvířata mají v sobě jakési feromony, které hrají při sblížení odlišných pohlaví svou nezastupitelnou roli. Jsem toho názoru, že mezi lidmi fungují obdobné chemické procesy.

---

⁴⁴ SCHOPENHAUER, Arthur. Metafyzika pohlavní lásky. Elektronická podoba, str. 401

⁴⁵ Tamtéž, str. 401

4 Vztahy mezi lidmi

Již Sókrates kdysi řekl, že člověk je tvor společenský. A protože žije ve společnosti, vznikají mezi lidmi vztahy. Vztahy, zrovna tak jako lásku, můžeme dělit na mnoho způsobů. Manželské, sourozenecké, přátelské, kolegiální v zaměstnání, vztahy mezi rodiči a dětmi. A můžeme je také rozdělit na přátelské a nepřátelské, hluboké a povrchní. Pak jsou tu také vztahy, které máme s různými lidmi – prodavačky, automechanici, sousedé, úředníci atd.

I na vztazích mezi lidmi se projevuje vůle každého z nás. Pod tlakem okolí se rozhodujeme a pod stejnými vlivy nahlížíme na lidi kolem nás. To vše souvisí s lidským rozhodováním a svobodou lidské vůle. Ale to bychom se dostali k tématu, které řeší ve své filozofii Emmanuel Kant. Přesto, že na jeho učení Schopenhauer navazuje.

Vztahy také souvisí s našimi potřebami. Již bylo zmíněno, že lidé mají své potřeby. Ty jsou velmi širokého spektra. *„Honba za požitky a štěstím plodí pravý opak také proto, že vyvolává mezi lidmi nekonečné sváry. Člověk je člověku vlkem, a proto „hlavní zdrojem nejvážnějšího zla, které člověk potkává, je člověk sám““*.⁴⁶

4.1 Co kdo je?

Schopenhauer dělí lidi na tři skupiny, kde hledá rozdíl v jejich osudu. První skupinou je kritérium „co kdo je“.

Proto, aby byl člověk ve svém životě šťastný, je zásadní jeho osobnost. Zjednodušeně by se dalo říci, že jsou to vlastnosti většinou vrozené a geneticky předurčené. Zdraví, síla, krása, temperament, inteligence. Mezi ty získané patří morální charakter a vzdělání.⁴⁷ Zde můžeme poznamenat, že charakter a vzhled jedinec dědí po otci a inteligenci a výšku po matce.⁴⁸

---

⁴⁶ MAJOR, Ladislav, Filosofický časopis, vydává FÚ AV, Praha, 1998, str. 778

⁴⁷ SCHOPENHAUER, Arthur. *Životní moudrost*, Vydavatelství a nakladatelství NN, Praha, 1992, str. 6

⁴⁸ SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika pohlavní lásky*. Elektronická podoba, str. 394

To, co v člověku je, či se v něm děje, ovlivňuje život člověka v celém jeho spektru. Pohoda či nespokojenost odrážejí jeho cítění, chtění a myšlení a vše, co se děje kolem něho působí jen nepřímo.⁴⁹ Nedostatek, bída a obava o holý život – to vede člověka stále kupředu, vede ho k neustálému naplňování svých tužeb a přání. Jakmile je jedna uspokojena, vynoří se další. Vždy zasáhne nějaký vnější vliv – láska, žárlivost, nenávisť, závist, strach a stále dokola. „*Všechna zla, pramení z vnitřního rozporu vůle.*“⁵⁰ Již jsme si řekli, že jakmile dosáhneme uspokojení nějaké potřeby, nastává nuda. „*jen utrpení je pozitivní a radost, která je jen zrušeným utrpením, je tedy něco negativního a okamžitě se mění v nudu.*“⁵¹ To je tedy velmi pesimistický výklad. Jak si tedy vyložit pojem „co kdo je“?

Chtění, myšlení a cítění – asi bychom se měli zamyslet nad tím, co máme chtít, jak a co cítit a jak smýšlet. Co jedinec, to jiný náhled na svět, jiné chápání, pojetí jakékoliv události, vnějšího vlivu. A proto je třeba se dívat na člověka tak, jaký je uvnitř a ne na jeho roli. Každý má sám v sobě trápení a smutky a také radosti a bohatství na různých stupních. Nicméně nejsou řízeny rolí člověka ve společnosti. Schopnosti vyššího požitku jsou určeny duševními silami, které máme vrozené.⁵²

Schopenhauer upozorňuje na to, že právě duševní síly člověka ovlivňují jeho životní požitky. V případě, že nebudou na určité vyšší úrovni, mohou se lidé, kteří ho mají rádi snažit sebevíc, a osud mu může být nakloněný, on přesto zůstane v míře „*obyčejného polozvířecího štěstí a poklidu*“.⁵³ Na závěr této teorie můžeme říci, že člověk „*se svým vnitřním bohatstvím nebude od osudu příliš požadovat*“.⁵⁴ Jsem toho názoru, že to, co jsme, je našim obrovským bohatstvím. To, co máme, či můžeme získat, čím jsme nebo se můžeme stát, je záležitostí velmi pomíjejícími. Stačí velmi málo a majetek či bohatství, postavení a funkci lze rychle ztratit.

Abychom však byli k sobě alespoň trochu upřímní – je duševní či vnitřní bohatství právě to, co ovlivňuje pohled ostatních na určitého jedince? Podle čeho posuzujeme ostatní? Jsem toho

---

⁴⁹ SCHOPENHAUER, Arthur; *Životní moudrost*, Vydavatelství a nakladatelství NN, Praha, 1992, str. 6

⁵⁰ MANN, Thomas. *Schopenhauer*, Votobia, 1993, str. 18

⁵¹ Tamtéž

⁵² SCHOPENHAUER, Arthur. *Životní moudrost*, Vydavatelství a nakladatelství NN, Praha, 1992, str. 7,8

⁵³ Tamtéž

⁵⁴ Tamtéž

názoru, že naše hodnocení právě ovlivňují následující dvě skupiny dělené Arthurem Schopenhauerem.

Ráda bych však dodala svůj názor. Právě to, co je v nitru každého člověka, mělo by být kritériem toho, jak se na jednotlivce nahlížet. A také nemáme právo soudit a ani posuzovat. Nikdo nás tím nepověřil. Nelze však opomenout, že dobrá pověst člověka mu může být nápomocná k majetku či dobrému postavení.

4.2 Co kdo má?

Schopenhauer souhlasí s Epikurovým dělení lidských potřeb:

- 1) přirozené a nutné – tyto, pokud nebudou uspokojeny, způsobují člověku bolest. Patří mezi ně potřeba stravy a oděvu,
- 2) přirozené, ale nikoliv nutné – zde má své místo pohlavní ukojení,
- 3) ani přirozené, ani nutné – zde je zařazen luxus, hýření, nádhera – tyto potřeby jsou neomezené a jejich uspokojení způsobuje člověku velkou námahu.⁵⁵

A o těch potřebách v bodě třetím bude právě řeč. Nejde ani tak o velikost majetku či bohatství, ale spíš o nároky, které lidé mají. Co pro svůj život požadují. Tyto majetky, které člověk nenárokuje pro svůj život, mu nechybí. A tento stav ho zcela uspokojuje, je v podstatě šťasten.

Druhý člověk, který, byť má všeho více než dostatek a nárokuje si více majetku, cítí se nešťasten. Čím je tento stav vyvolán? Právě touhou po něčem více. Snaha uspokojit své požadavky ho žene stále za něčím, co je pro něho velmi vzdálené. A musí vynaložit velké úsilí, představuje to opět honbu, práci, píli.

Pokud je člověk chudý, nemá potřebu svůj majetek zvětšovat. Jakmile bohatství získá, stává se pro něho motorem pro získávání dalšího, rozšiřování stávajícího. A ze zisku má člověk,

---

⁵⁵ SCHOPENHAUER, Arthur. *Životní moudrost*, Vydavatelství a nakladatelství NN, Praha, 1992, str. 7,8

pochopitelně, radost. Nicméně tato radost je pouze krátkodobá, dočasná. Jakmile si na určité množství majetku zvykne, stává se vůči němu lhostejný. A nudí se.

Bohatství, které je pro potřebného člověka tak důležité, je stavěno nade vše. Dokáže být jakousi obranou proti všem zlům. I moc je Schopenhauerem považována za prostředek k němu. „*Peníze jsou dobré absolutní, poněvadž neuspokojují pouze jednu potřebu, nýbrž in abstracto potřebu vůbec.*“⁵⁶

Nicméně Schopenhauer poukazuje na nakládání s bohatstvím. Z toho plyne právě rozdíl mezi lidmi, na které se pohlíží „co kdo má“. Je potřeba, aby jmění člověka bylo užito i ku prospěchu druhých. Pokud není, uvrhá člověka v nudu. Aby tuto nudu zahnal, vynakládá příliš vysoké prostředky. Tento způsob života ho může postupně vrhnout do chudoby, bídy a nouze.⁵⁷

Bohatství, majetek lidí rozděluje. Společnost se kastuje a tzv. vyšší těžko mezi sebe pustí někoho nemajetného či méně majetného. Nicméně tzv. zbohatlíci jsou ve většině případů právě ti, kteří mají vysoké nároky, shromažďují svůj majetek a často se dostanou právě k té nudě, která je přivede zpět na mizinu.

4.3 Co kdo představuje?

Mínění druhých o člověku je pro něho často velmi důležité. To víme z vlastních zkušeností. Pokud uslyší člověk lichotku, je potěšen, pokud slyší kritiku, cítí se zraněn. A obojí má vliv na naši ctižádost, sebevědomí a sebedůvěru.

Arthur Schopenhauer říká, že je důležité na ctižádost neklást příliš velký důraz a je nutno jí klást meze. Jelikož může vyústit v dobré lidské chování jako náhražky jejich morálky.

Ale to není celé. V tomto okamžiku je nutno opět se podívat na to, co kdo je. Čím je člověk především sám pro sebe. Lichotky či urážky mají dle Schopenhauera stejné kořeny.

---

⁵⁶ SCHOPENHAUER, Arthur. *Životní moudrost*, Vydavatelství a nakladatelství NN, Praha, 1992, str. 25

⁵⁷ Tamtéž, str. 24-27

Pokud své ctižádosti nepostavíme žádné meze kvalitou sama sebe, staneme se otroky cizích nároků a domněnek.

Podle mého názoru, staneme se oběťmi manipulace. Je to pouze představa druhých o nás. Něco, co bezprostředně neexistuje. Toto mínění je ukázáno na příkladu, jak se hovoří s despektem a opovržením o člověku, kterého se právě tito lidé nebojí. Přesto to může být velký člověk. A zde opět můžeme vidět souvislost s tím „co kdo má“.

Nicméně Schopenhauer tvrdí, že je pro člověka důležité „co kdo je“ a „co kdo má“, nýbrž nedůležité „co kdo představuje“.⁵⁸

Lidská společnost je v tomto směru opravdu velmi zaostalá. Co je na tom, že někdo je takový či makový? Lidé by měli dělat vše tak, jak cítí, nikoliv tak, jak praví sousedé či zbytek ulice, město. Právě obavy z toho, co lidé řeknou jakémukoliv lidskému jednání, často člověka nutí jednat jinak, proti své vůli. A jsme opět u vůle, která je Schopenhauerem vyzdvihována pro celý život. Jak velmi jsme ovlivnitelní, manipulovatelní!

---

⁵⁸ SCHOPENHAUER, Arthur. *Životní moudrost*, Vydavatelství a nakladatelství NN, Praha, 1992, str. 28-30

5 Utrpení a vykoupení

Ať se podíváme na kterýkoliv aspekt Schopenhauerova filozofického učení, docházíme k závěru, že všechn lidský život je vlastně jen bolest, nuda a utrpení. Naplnění všech tužeb vede přes nesmírné úsilí a bolest ke splnění našich přání. Radost a uspokojení jsou jen krátkodobé požitky, které stejně vedou k nudě.

Schopenhauer říká, že „*dokud je naše vědomí naplněno vůlí, dokud jsme oddáni nátlaku přání a jeho stálým nadějím a obavám, dokud jsme subjekt vůle, není nám údělem trvalé štěstí a klid.*“⁵⁹

Najde se však člověk, natolik silný, že dokáže svému údělu vzdorovat, emancipovat se od věty o důvodu, a takto dosáhnout blaženosti v bezzájmovém klidu a míru.⁶⁰ O tomto stavu bychom mohli mluvit jako o askezi. Nepídit se po slastech a výdobytcích lidského života, majetcích, bohatství a představách. K tomuto stavu vedou dle Schopenhauera tři cesty.

První cestou, jak se zbavit bolesti a utrpení je cesta estetického uvažování. Důsledkem pozorování umění je, že se zbavujeme představové skutečnosti a že jsme si sebe vědomi jako „*čistého vůleprostého subjektu poznání*“.⁶¹ Nicméně tento stav je opět pouze dočasný a jedinec se vrací zpět ke svému životnímu utrpení.

Jakousi výsadu obdržela od Schopenhauera hudba. Podle něho hudba pomíjí ideje a je zcela nezávislá na jevícím se světě. „*Podstatou hudby je melodie, která vyjadřuje mnohotvárné úsilí vůle.*“⁶² Tím se stala hudba pro slavného filozofa právě vrcholem umění a považuje ji za „*květ života*“.⁶³

Následuje cesta praktická, která upřednostňuje univerzální soucit. O lidech, kteří se vydají touto cestou, mluvíme jako o světcích. O světcích Schopenhauer mluví spíše ve spojitosti

---

⁵⁹ MANN, Thomas. *Schopenhauer*. Votobia, 1993, str. 118

⁶⁰ MAJOR, Ladislav. *Filosofický časopis*, vydává FÚ AV, Praha, 1998, str. 783

⁶¹ Tamtéž

⁶² MANN, Thomas. *Schopenhauer*. Votobia, 1993, str. 129

⁶³ Tamtéž, str. 131

s východními náboženstvími, pouze výjimečně jde o křesťanství.⁶⁴ Také měl svou určitou vizi takového svěťce: „...*který dospěl k popírání vůle k životu, je plný vnitřní radosti a nebeského klidu, ačkoli jeho stav z vnějšku vypadá jako chudý*“.⁶⁵

Poslední cesta je též praktická. Je vyhrazena hříšníkům. Člověk dojde spásy pouze neskutečně hlubokým prožitím vlastního utrpení.⁶⁶ Chápavější jedinci pak by mohli nahlížet lidské štěstí jako marnost a svou vůli umrtvit.⁶⁷ A tento bod jeví se v Schopenhauerově filozofii jako kritický bod. Na jedné straně mluví o člověku, který ztělesňuje vůli k životu a pak zde má tři možnosti, kterými se jí může zbavit, ba dokonce je umrtvit. Je nasnadě otázka, jak je to možné?⁶⁸

Avšak to bychom se dostali k tématu, které mluví o svobodě. Především jde o svobodu volby. Tuto přednost má v přírodě opět jen člověk. Nicméně filozof říká, že svoboda volby cílů neexistuje, existuje pouze svoboda volby cesty a prostředků. To je umožněno opět výhradním lidským schopnostem – rozumu a rozvažování.⁶⁹

---

⁶⁴ MAJOR, Ladislav. Filosofický časopis, vydává FÚ AV, Praha, 1998, str. 783

⁶⁵ Tamtéž, str. 784

⁶⁶ Tamtéž, str. 783.

⁶⁷ Tamtéž, str. 784

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ Tamtéž

6 Závěr

Přesto, že tématem práce je spis „Metafyzika lásky“, vše, co se týká Schopenhaurový filozofie se prolíná. Vše se týká vůle v člověku, který je jejím ztělesněním. Láska ve všech podobách přináší strast a bolest s výjimkou lásky světců, o jejichž lásce mluví jako o nejčistší a nejvyšší formě. Láska v jeho myšlení se pojímá jako aktivní soucit.⁷⁰

Návodem k tomu, abychom se netrápili láskou, tedy touhou po té iluzi, kterou údajně láska je, je, podle slavného filozofa, askeze. Uvědomění si toho, že jediným a základním důvodem toho, proč se dva lidé „zamilují“, je vznik třetího jedince. Jde o dílo přírody, které zachovává lidský rod na zemi. Jde o budoucí generaci všeho lidstva.

Smrt v lidském životě nic nekončí a mohla by mít svou samostatnou kapitolu v této práci. Jen pro přiblížení si právě ve shrnutí můžeme sdělit, že Schopenhauer ve smrti neviděl nic ukončujícího. Již jen proto, že smrt je empirická a člověk se s ní ve svém životě setkává. A velmi si uvědomuje na základě této empirie, že jeho čas na tomto světě je vymezen. Vymezen krátkým časem. A jen člověk si dokáže uvědomit čas. Zvíře se setkává se smrtí až v momentě vlastní smrti.

Cílem mé práce byl pokus o přiblížení náhledu na mezilidské vztahy, především citové vztahy, které nazýváme láskou, mezi lidmi. Jde o náhled Arthura Schopenhauera z hlediska jeho filozofického učení. Ku pomoci mi byla především jeho literatura a některé komentáře k ní.

Přesto, že filozof by koncem 20. století oslavil již 200 leté výročí svého narození, jeho filozofie je stále velmi diskutovaná a jeho díla jsou stále překládána. Přes pesimismus k životu nás neustále nutí přemýšlet. A troufám si říci, že přes kritiku jeho filozofie, jsou některé jeho myšlenky velmi zamyšlení hodné.

„Základním tématem Schopenhauerova filozofování je člověk, přesněji řečeno, úděl jedince v cizím, nepřátelském světě.“

Čistě náhodou jsem kdysi narazila na citát člověka (zapisuji si citáty, které mne oslovují), velkého badatele v oboru filozofie a psychologie C. G. Junga:

---

⁷⁰ MAJOR, Ladislav. Filosofický časopis, vydává FÚ AV, Praha, 1998, str. 778

„To, co má člověk v sobě, ale nežije tím,
roste proti němu... Každý, kdo přehlíží instinkty,
jimi bude přepaden zezadu.“

Tento citát je jistě námětem k zamyšlení v souvislosti s učením Artura Schopenhauera.

7 Použitá literatura

- [1]. MANN, Thomas. *Schopenhauer: [nesmrtelné stránky z díla Arthura Schopenhauera Svět jako vůle a představa, jak je vybral a vysvětlil Thomas Mann]*. Překlad Jan Dvořák. V Olomouci: Votobia, 1993, ISBN 80-856-1957-1.
- [2]. ABENDROTH, Walter. *Schopenhauer*. Olomouc: Votobia, 1995, ISBN 80-85885-34-4
- [3]. SHOPENHAUER, Arthur. *Génius. Umění. Láska. Světec*. Olomouc: Votobia, 1994, ISBN80-85619-08-3
- [4]. SCHOPENHAUER, Arthur. *Životní moudrost*. V tomto výboru a překladu 1. vyd. Překlad Jiří Vaněk. Praha: Vydavatelství a nakladatelství NN (III), 1992, 90 s. Jednorožec, sv. 1. ISBN 80-900-9625-5.
- [5]. SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika lásky a hudby*. Podle vydání z roku 1944. Olomouc: Votobia, 1995, ISBN 80-85885-38-7.
- [6]. Filosofický časopis, vydává FÚ AV, Praha, 1998
- Internetové zdroje
- [7]. SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika pohlavní lásky*. Elektronická podoba

8 Resumé

Práce se zabývá filozofickým dílem A. Schopenhauera nazvaného Metafyzika lásky. Především fenoménem „láska“, který provází člověka po celý život po dlouhá staletí. Práce je analýzou Schopenhauerova názoru na lásku z pohledu jeho filozofického zaměření.

Tělesnou přitažlivost mezi lidmi a základní potřebu člověka zachovat lidský rod si lidé nazvali láskou. V práci je přiblížen lidský přístup k otázce „lásky“ a zároveň pohled filozofa, kterak on vnímá přírodně dané předpoklady, na jakých základech a jak si je lidé přizpůsobili k obrazu svému. Další část práce je porovnáním názorů s komentátory a překladateli jeho díla.

Jsem toho názoru, že do současnosti je toto téma látkou k zamyšlení pro obyčejného člověka, který může porovnat své názory, prožitky a úvahy s filozofickým názorem světově uznávaného myslitele.

The bachelor's work deals with the philosophy work of A. Schopenhauer named The Mataphysician of Love. First of all it deals with the phenomenon of „Love“ what channelizes humans through the whole life for long centuries. The work is the anylysis of Schopenhauer's view on love from his philosophy orientation.

The physical attraction amongst the people and the basic need to continue the human's lineage was called „Love“ by the people. In this work there is explained the human's approach of the question about „Love“ and also the view of the philosopher who feels the natural assuptions and on what sort of basics and how the people conform them to their own picture. The another part of the work is the confrontation of the publicist opinion and the opinion of interpreters this philosophy work.

My opinion is that to nowadays this theme is something for the reflection of the common people who can compare their own opinions, experience and reflections with the philosophy belief of the world renowned thinker.